

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR****CEMAL TALUĞ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2018/34827
Karar Tarihi	: 10/2/2022
Başkan	: Zühtü ARSLAN
Başkanvekili	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: Engin YILDIRIM Muammer TOPAL M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Basri BAĞCI İrfan FİDAN
Raportör	: Tuğba TUNA IŞIK
Başvurucu	: Cemal TALUĞ
Vekili	: Av. Mustafa AKKAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Sayıştay Temyiz Kurulu tarafından temyiz başvurusu hakkında yapılacak işlem olmadığına karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/11/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

7. İkinci Bölüm tarafından, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu 2012 yılında Ankara Üniversitesinde (Üniversite) rektör olarak görev yapmıştır.

10. Sayıştay denetçileri, Üniversitenin 2012 yılına ilişkin hesaplarının denetiminde Sürekli Eğitim Merkezi biriminde görevli rektör yardımcılarının mesai dışı (B2) puanı hesaplanarak ek ödeme yapıldığına ve Üniversiteye ait bazı yerler için düzenlenen protokoller uyarınca tahsil edilen meblağın özel bütçeye yatırılmadığına ilişkin birtakım tespitler nedeniyle kamu zararına sebep olduğu iddialarını sorgu konusu yapmıştır. Üniversite sorumlularından gelen yazılı savunmaların ardından denetçilerce düzenlenen yargılamaya esas raporda zararın ilgililerden tazmini talep edilmiştir.

11. Sayıştay 2. Dairesinin (Daire) 26/11/2013 tarihli ilamının aşağıda belirtilen kısımlarında kamu zararı ile ilgili olarak;

i. İlamın 8. maddesinde; Sürekli Eğitim Merkezi biriminde rektör yardımcıları olan B.A. ile Y.Y.ye gerçekleştirdikleri yöneticilik görevleri için bireysel gelir getirici faaliyetleri olmaksızın, mesai dışı (B2) puanı hesaplanarak ek ödeme yapılması sonucu oluşan 26.921,80 TL kamu zararının başvuru ile O.S.den,

ii. İlamın 9. maddesinde; rektör yardımcısı olan A.K.nın Türkçe ve Yabancı Diller Araştırma ve Uygulama Merkezi biriminde gerçekleştirdiği yöneticilik görevleri için bireysel gelir getirici faaliyetleri olmaksızın, mesai dışı (B2) puanı hesaplanarak ek ödeme yapılması sonucu oluşan 42.053,73 TL kamu zararının başvuru ile O.S.den,

iii. İlamın 10. maddesinde; Yabancı Diller Yüksekokulu biriminde rektör yardımcıları olan N.H., S.A.Y. ve K.K.nın gerçekleştirdikleri yöneticilik görevleri için bireysel gelir getirici faaliyetleri olmaksızın, mesai dışı (B2) puanı hesaplanarak ek ödeme yapılması sonucu oluşan 74.602,10 TL kamu zararından 36.925,66 TL'sinin başvuru ile O.S.den, 5.924,18 TL'sinin ise başvuru ile M.A.A.dan,

iv. İlamın 18. maddesinde, Akademik Restaurant ve Gölbaşı Örsen Tesisi ile merkez kantin yerlerine ilişkin olarak düzenlenen protokoller uyarınca tahsil edilen meblağın özel bütçe hesaplarına yatırılmaması sonucu oluşan 78.000 TL kamu zararının söz konusu protokolleri imzalayan başvuru ile rektör yardımcısı olan N.H.den müştereken ve müteselsilen tazminine karar verilmiştir.

12. Söz konusu ilam, başvuruca 12/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiş; başvuruca 11/3/2014 tarihinde temyiz başvurusunda bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde, anılan ilamın 8., 9. ve 10. maddeleri ile ilgili kısmının hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir. 18. madde yönünden ise ilama konu protokollerin *koşullu bağışlama* mahiyetinde olduğu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu kapsamında bir kira ilişkisinin bulunmadığı belirtilerek alınması gereken bir kiranın alınmaması, tahsil edilmiş bir meblağın yatırılmaması suretiyle kamu zararına neden olunması gibi bir durumun bulunmadığı ileri sürülmüştür.

13. Yukarıda belirtilen ilamın 18. maddesinde belirtilen zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulan N.H. 19/3/2014 tarihinde yargılamanın iadesi yoluna başvurmuştur. Bunun üzerine Daire, 18. madde kapsamında sınırlı olarak yaptığı yargılama sonucunda 16/9/2014 tarihli ek ilam ile 78.000 TL olarak tespit edilen kamu zararını yeniden hesaplayarak 45.500 TL olarak belirlemiş ve bunun başvuruca ile N.H.den müştereken ve müteselsilen tazmin edilmesine karar vermiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Bu defa Rektör Yardımcısı [N.H.] tarafından gönderilen dilekçe ile konuya ilişkin raporun incelenmesi sonucunda, Akademik Restaurant ve Gölbuşi Örsen Tesisi ile Merkez Kantin yerlerine ilişkin olarak 26.07.2010 tarihinde 3 yıl süreli protokoller imzalandığı, protokollerin uygulanması sürecinde [N.H.'nin] 06.08.2012'de görevinden ayrıldığı, Üniversite yönetiminin değişmesi sonucu Ağustos 2012'den geçerli olmak üzere 01.01.2011 tarihli Taşınmaz Kira Sözleşmesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Sözleşme yapılarak yeni kira tutarı belirlendiği, dolayısıyla Ağustos ayından itibaren tahsil edilen tutarlara ilişkin olarak Rektör Yardımcısı [N.H.] ile Üst Yönetici (Rektör) Cemal Taluğ'un sorumluluğunun bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bu itibarla 2012 yılı için ilgililer hakkında hükümlenen kamu zararı tutarının 78.000,00 TL yerine 45.500,00 TL [6.500,00 TL (Protokoller gereğince aylık tahsil edilen tutarın) X 7 ay (Ocak-Temmuz ayları)] olması gerektiğine, bu nedenle 32.500,00 TL'nin sorumluların uhdelelerinden kaldırılmasına ve bu miktar için ilişik bulunmadığına, kamu zararı tutarı olarak belirlenen 45.500,00 TL'nin Rektör Yardımcısı [N.H.] ile Üst Yönetici (Rektör) Cemal Taluğ'dan müştereken ve müteselsilen 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53. maddesi gereği işleyecek faizi ile birlikte tazminine aybırlığıyla..."

14. Ek ilamda, ilamın ortadan kaldırıldığına veya hangi kanun yoluna başvurulacağına ilişkin bir bildirim bulunmamaktadır. Ek ilam 19/12/2014 tarihinde başvuruca tebliğ edilmiştir. Başvuruca, ek ilama karşı temyiz başvurusunda bulunmamıştır.

15. Başvuruca'nın temyiz başvurusu hakkında Sayıştay Temyiz Kurulu (Kurul) 24/11/2015 tarihinde karar vermiştir. Kararda, temyize konu ilamın 8., 9. ve 10. maddelerine yönelik olarak diğer sorumlu O.S. tarafından yapılan itiraz sonucunda hükmün bozulması suretiyle Daireye gönderilmesi kararı verildiğinden başvuruca'nın temyiz dosyasının da söz konusu dosya ile birleştirilmesine karar verilmiştir. 18. madde yönünden ise Daire 16/9/2014 tarihinde ek ilam düzenlendiğini belirttiikten sonra temyiz müracaatının yeni düzenlenen ek ilam esas alınarak yapılması gerektiğini ifade etmiş, bu hususta *yapılacak işlem olmadığına* karar vermiştir.

16. Başvurucu, Kurulun temyiz kararına karşı temyiz incelemesinin esasları yapılmaması gerektiğini ileri sürerek karar düzeltme isteğinde bulunmuştur. Kurul 23/5/2018 tarihinde temyiz incelemesindeki gerekçesini tekrar ederek istek hakkında yapılacak işlem olmadığına -iki Sayıştay üyesinin karşıoyuyla- oyçokluğuyla karar vermiştir. Karşıoy görüşlerinin ilkinde, yargılamanın iadesi yolunun olağanüstü bir kanun yolu olduğu ve yalnız kesinleşmiş kararlara karşı bu yolun kullanılabilmesi ancak Sayıştay yargılamasına ilişkin uygulamada kesinleşmemiş kararlara karşı yargılamanın iadesi yoluna gidilebileceği belirtilmiştir. Bu durumun aynı ilama karşı hem temyiz yoluna hem de yargılamanın iadesi yoluna gidilebilmesine imkân tanınması dolayısıyla sorumluları tereddüde düşürdüğü ifade edilmiştir. Süresi içinde temyiz yoluna başvuran sorumlunun aynı ilam hakkında diğer sorumlu tarafından yargılamanın iadesi yoluna başvurusu üzerine yapılan yargılama sonucunda verilen ek ilama karşı -zaten kendisinin bir temyiz başvurusunun olduğu inancıyla- temyiz yoluna başvurmadığı durumda adil yargılama, mahkemeye erişim ve savunma hakları bakımından mağduriyet yaşayabileceği ifade edilmiştir. Görüşte, somut olayda da benzer bir durum yaşandığına dikkat çekilerek süresinde temyiz yoluna başvuran sorumlunun temyiz yoluna başvurma iradesinin tespiti durumunda temyiz incelemesinin ek ilam için de geçerli kabul edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Diğer görüşte ise hem asıl ilamın hem de ek ilamın konularının bire bir olduğu, sadece kamu zararının tutarının değiştiği hususunun dikkate alınarak asıl ilama karşı yapılan temyiz başvurusunun ek ilama karşı da yapılmış sayılarak dosyanın tekemmül ettirilmesi suretiyle esasa yönelik inceleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

17. Nihai karar 31/10/2018 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuru 30/11/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Anayasa Mahkemesi tarafından Sayıştay Başkanlığına hitaben başvuru konusu ile ilgili bilgi ve belge istenmesi amacıyla 8/2/2021 tarihli müzekkere yazılmıştır. Söz konusu yazıda şu hususlar istenmiştir:

i. Tarafları ve konusu aynı olan bir ilamın aynı anda ayrı yargı mercileri (Daire ve Temyiz Kurulu) tarafından incelenebilmesinin kanuni dayanağının olup olmadığı

ii. Temyiz incelemesinin devam ettiği sırada, yargılamanın iadesi talebi ile yapılan yargılamada ek ilam verilmesi hâlinde, temyize konu ilam hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek suretiyle temyiz incelemesinin yapılmamasının kanuni dayanağının olup olmadığı

iii. Temyiz Kurulu tarafından, ek ilam verildiği gerekçesiyle ek ilama karşı temyiz başvurusunda bulunulması gerektiği belirtilerek karar verilmesine yer olmadığı kararı verildikten sonra, başvurusunun ek ilama karşı temyiz başvurusunda bulunup bulunamayacağı (Kurul kararının tebliğiyle birlikte ilgilinin Dairenin yargılamanın iadesi yoluyla verdiği karara karşı yapacağı bir başvurusunun süresinde görülüp görülmeyeceği) ve kanuni dayanağının ne olduğu

iv. Yukarıda belirtilen hususlarla ilişkin uygulamaya dair yerleşik içtihat haline gelen ve ilgililerce erişimi mümkün olacak şekilde ilan edilmiş kararların bulunup bulunmadığı

v. 276 sayılı ek ilama karşı [N.H.] tarafından yapılmış bir temyiz başvurusunun bulunup bulunmadığı, bulunmuş ise akıbeti hakkında bilgi verilmesi

19. Sayıştayın 24/2/2021 tarihli cevap yazısı şöyledir:

"i. 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 'Temyiz' başlıklı 55'inci maddesinin üçüncü fıkrasında 'Temyiz süresi ilamın ilgiliye tebliğinden itibaren altmış gündür' denilmiş; 'Yargılamanın iadesi' başlıklı 56'nci maddesinin üçüncü fıkrasında 'Yargılamanın iadesi isteminde bulunma süresi ilamın tebliği tarihinden itibaren beş yıldır' hükmü yer almıştır. Temyiz talebi Sayıştay Temyiz Kurulunca, yargılamanın iadesi talebi ilamı düzenleyen ilgili Sayıştay dairesi tarafından görüşülmektedir. Her iki kanun yoluna başvurma süresi ilamın ilgiliye tebliğ tarihinden itibaren başlamaktadır.

Ancak, Kanunun 55'inci madde de belirtilen temyiz sebepleri ile 56'nci maddesinde belirtilen yargılamanın iadesi sebepleri birbirinden farklıdır. Bu nedenle konusu ve tarafları aynı olan bir ilam hükmüne karşı süresi içerisinde farklı gerekçelerle hem temyiz yoluna hem de yargılamanın iadesi yoluna başvurulması mümkündür.

Temyiz yoluna başvurulmuş bir ilam hükmü için yargılamanın iadesi yoluna da başvurulduğu takdirde, yargılamanın iadesi talebi sonuçlanıncaya kadar dosya bekletilmekte ve ilgili ilam hükmü Sayıştay Temyiz Kurulunun gündemine alınmamaktadır. Çünkü yargılamanın iadesine karar verilmesi ve iade edilen yargılama gereğince yeni bir ilam (ek ilam) düzenlenmesi halinde önceki ilam hükmü ortadan kaldırılmış olmaktadır.

ii. İlgili kanun idaresine ilişkin olarak Sayıştay dairelerince düzenlenen ilamlarda hüküm tesis edilen konular maddeler halinde belirtilmektedir. İlamdaki her madde ayrı bir konuyu düzenlemektedir. İlamdaki her tazmin hükmüne ait maddenin sorumluları da farklılaşabilmektedir. Temyiz ya da yargılamanın iadesi talebi ilamdaki maddelerden bir ya da birkaçını karşı yapılabileceği gibi, ilamın tamamı hakkında da sözü edilen kanun yollarına başvuruda bulunulabilir. Temyiz yoluna başvurulmuş bir ilam hükmü için yargılamanın iadesi yoluna da başvurulduğu takdirde, yargılamanın iadesi talebi sonuçlanıncaya kadar ilgili ilam hükmü Sayıştay Temyiz Kurulunun gündemine alınmamaktadır. Çünkü yargılamanın iadesine karar verilmesi ve iade edilen yargılama gereğince ek ilam düzenlenmesi halinde önceki ilam hükmü ortadan kaldırılmış olmaktadır. Sayıştay Kanununun 55'inci maddesinin birinci fıkrasında 'Sayıştay dairelerince verilen ilamlar Sayıştay Temyiz Kurulunda temyiz olunur' denilmektedir. Kaldırılan ilam hükmü için temyiz incelemesi yapılamayacağından, temyiz başvurusunda bulunan ilam hükmüne esas konunun yargılamanın iadesi yoluyla görüşüldüğü ve ek ilam düzenlendiği gerekçe gösterilerek Sayıştay Temyiz Kurulunca 'karar verilmesine yer olmadığına' karar verilmektedir.

iii. Ek ilam hükmüne karşı temyiz başvurusu, ek ilamın ilgililere tebliğ edildiği tarihten itibaren 60 gün içerisinde yapılması gerekmektedir. Temyiz Kurulunun temyiz yoluna başvurulmuş ilam hükmünün yargılamanın iadesi yoluyla görüşülerek ek ilam düzenlendiği gerekçesiyle temyiz başvurusu hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermesi ve ek ilama karşı temyiz başvurusunda bulunulması gerektiği de belirtilen bu kararın sorumlulara tebliğ edilmesi, ek ilama karşı temyiz yoluna başvurma süresini yeniden başlatmaz.

iv. Temyize konu asıl ilamla verilen tazmin hükmü daha sonra dairesince yargılamanın iadesi suretiyle yeniden karara bağlanarak ek ilam düzenlenmesi durumunda, yapılacak temyiz müracaatının ek ilam hükmü esas alınarak yapılması gerektiği yönünde Temyiz Kurulunun ödenen beri istikrarlı bir şekilde verdiği kararları hulummaktadır. Çünkü Sayıştay uygulamasında ek ilam hükmünün esas ilam hükmünü ortadan kaldırdığı kabul edilmektedir. Bu itibarla, temyiz müracaatının asıl ilam maddesi hükmüne karşı yapılması nedeniyle bu

hususla Temyiz Kurulunca YAPILACAK İŞLEM OLMADIĞINA şeklinde karar verilmektedir. Buna ilişkin Temyiz Kurulunun ... tarih ve ... tutanak sayılı, ... tarih ve ... tutanak sayılı, ... tarih ve ... tutanak sayılı kararları bulunmaktadır. Bu kararlar aynı zamanda Sayıştay'ın internet sitesinde Temyiz Kurulu Kararları bölümünde tutanak numaraları girildiği takdirde görüntülenmektedir. Temyiz Kurulunun yapılacak işlem olmadığına dair ... tarih ve ... tutanak nolu kararı (EK-1) ve ek ilama yapılan temyiz başvurusunun görüşülerek karara bağlandığı ... tarih ve ...tutanak nolu kararı (EK-2) örnek olarak ekte yer almaktadır.

v. Sayıştay 2. Dairesinin 26.11.2013 tarih ve 30 nolu ilamına ek olarak düzenlenen 20.10.2011 tarih ve 276 sayılı ek ilama karşı diğer sorumlu [N.H.] tarafından yapılmış bir temyiz başvurusunun bulunup bulunmadığı, bulunulmuş ise akıbeti hakkında bilgi verilmesi istenilmekte olup; Kurum kayıtlarımızın incelenmesinden sözü edilen ek ilama karşı diğer sorumlu [N.H.] tarafından yapılmış bir temyiz başvurusunun bulunmadığı anlaşılmıştır."

IV. İLGİLİ HUKUK

20. 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun "Sayıştayın görevleri" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"(1) Sayıştay;

a) Kamu idarelerinin mali faaliyet, karar ve işlemlerini hesap verme sorumluluğu çerçevesinde denetler ve sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine doğru, yeterli, zamanlı bilgi ve raporlar sunar.

b) Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin; gelir, gider ve mallarına ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olup olmadığını denetler, sorumluların hesap ve işlemlerinden kamu zararına yol açan hususları kesin hükme bağlar.

c) Genel uygunluk bildirimini Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

ç) Kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapar."

21. 6085 sayılı Kanun'un "Daireler" kenar başlıklı 23. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

(2) Daireler;

a) Hesap mahkemesi olarak sorumluların hesap ve işlemlerine ilişkin düzenlenen yargılamaya esas raporlarda yer alan kamu zararına ilişkin hususları hükme bağlar.

"..."

22. 6085 sayılı Kanun'un "Kanun yollarına başvurma" kenar başlıklı 54. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temyiz, yargılamanın iadesi ve karar düzeltilmesi talepleri, Sayıştay Başkanlığına hitaben yazılmış inzah dilekçe ile yapılır.

"..."

23. 6085 sayılı Kanun'un "Temyiz" kenar başlıklı 55. maddesi şöyledir:

"(1) Sayıştay dairelerince verilen ilamlar Sayıştay Temyiz Kurulunda temyiz olunur. Bu Kurulca verilen kararlar kesindir.

(2) Sayıştay dairelerinin ilamları:

a) Kanuna aykırılık,

b) Yetkiyi aşmak,

c) Hesap yargılaması usullerine riayet etmemek,

gibi sebeplerle, 52 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı ilgililer tarafından temyiz olunabilir.

(3) Temyiz süresi ilamın ilgiliye tebliğinden itibaren altmış gündür.

(4) Temyiz dilekçesiyle buna ekli evrak karşı tarafa tebliğ olunur. Cevap süresi tebliğden itibaren otuz gündür. Bu cevaplar temyiz edene tebliğ olunur. Temyiz eden buna onbeş gün içinde cevap verir. Bu cevaplar da karşı tarafa tebliğ olunur. Buna da onbeş gün içinde cevap verilir.

(5) Cevaplar alındıktan sonra veya taraflardan biri süresi içinde karşılık vermediği takdirde temyiz incelemesi yapılarak karara bağlanır."

24. 6085 sayılı Kanun'un "Yargılamanın iadesi" kenar başlıklı 56. maddesi şöyledir:

"(1) 52 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı ilgililer tarafından yargılamanın iadesi istenebileceği gibi Sayıştay dairelerince de doğrudan doğruya buna karar verilebilir.

(2) Yargılamanın iadesi sebepleri şunlardır:

a) Hesapta maddi hata, isim yanlışlığı veya eksikliği bulunması, noksanlık veya nükerrerlik olması.

b) Hükme etki yapmış olan bir belgede sahtecilik bulunması.

c) Denetleme veya hesap yargılaması sırasında görülmeyen yanlış veya usulsüz bir işlemin hükümden sonra meydana çıkmış olması.

ç) Denetleme veya hesap yargılaması sırasında bulunmayan hükme tesir edebilecek bazı belgelerin hükümden sonra ortaya çıkması.

d) Hükme esas tutulan bir ilamın bozulma suretiyle ortadan kalkmış olması.

e) Bilirkişi veya uzmanın gerçeğe aykırı rapor düzenlediğinin ortaya çıkması.

(3) Yargılamanın iadesi isteminde bulunma süresi ilamın tebliği tarihinden itibaren beş yıldır.

(4) Yargılamanın iadesi isteminde bulunmak ilamın icrasını ahkoymaz. Yargılamanın iadesi dilekçesini inceleyen daire gerekli gördüğü takdirde, kanunen geçerli teminat karşılığında, icranın geciktirilmesine karar verebilir.

(5) Yargılamanın iadesi istemi, hükmü veren dairece incelenir ve ilk olarak yargılamanın iadesi talebinin kabulüne veya reddine karar verilir. Kabul kararı verilmesi halinde iade edilen hususlarla sınırlı olmak üzere hesap yargılaması yapılır.

(6) Türkiye Büyük Millet Meclisince kesin hesap kanunu teklifinin karara bağlanmış olması şahıs borçlarına etkili değildir."

25. 6085 sayılı Kanun'un "Karar düzeltilmesi" kenar başlıklı 57. maddesi şöyledir:

"(1) Temyiz Kurulu kararları hakkında, 52 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere aşağıdaki sebeplerle karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler:

a) Hükmün esasına etkili iddia ve itirazların kararda karşılanmamış olması.

b) Bir kararda aynı konu hakkında birbirine aykırı hükümler bulunması.

c) Temyiz incelemesi sırasında hükmün esasını etkileyen belgelerde hile ve sahtekârlığın ortaya çıkmış olması.

ç) Temyiz sebeplerinden en az birinin mevcut olması.

(2) Karar düzeltilmesi istem ve incelenmesi temyiz şekil ve usulleri dairesinde yürütülür.

(3) Temyiz Kurulu, karar düzeltilmesi isteminde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır. Karar düzeltilmesi istemi, kesin hükmün yerine getirilmesine engel değildir. Verilen karar, ilgililere tebliğ edilir."

26. 6085 sayılı Kanun'un "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun uygulanacağı haller" kenar başlıklı 61. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunda yargılama usulüne ve kanun yollarına ilişkin hüküm bulunmayan hallerde 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır."

27. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Konu" kenar başlıklı 374. maddesi şöyledir:

"(1) Yargılamanın iadesi, kesin olarak verilen veya kesinleşmiş olan hükümlere karşı istenebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 10/2/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

29. Başvurucu, Sayıştayın yargılama faaliyeti yürütmesi nedeniyle kararlarına karşı bireysel başvuruda bulunulabileceğini belirttiikten sonra 6085 sayılı Kanun'da temyiz, karar düzeltme ve yargılamanın iadesi yollarından öncelikle hangisine başvurulacağını ve yargılamanın iadesi yolunun hangi kararlara karşı kullanılabilceğinin düzenlenmediğini ifade etmiştir. Anılan durumun hukuk devletinin temel ilkelerinden olan *belirlilik* ilkesine aykırı olduğunu, 6100 sayılı Kanun'da yargılamanın iadesi yoluna ancak kesintilmiş kararlara karşı gidilebileceğini, 6085 sayılı Kanun'un da 6100 sayılı Kanun kapsamında yorumlanıp uygulanması gerektiğini, mevzuatın yeterince açık olmaması nedeniyle usulüne uygun yapılan temyiz ve karar düzeltme başvurusu hakkında yapılacak işlem olmayacağı şeklinde karar verilmesinin adil yargılanma, mahkemeye erişim ve savunma haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

30. Anayasa'nın "*Huk arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetlerinin özünün temyiz başvurusunun Sayıştay Temyiz Kurulu tarafından incelenmemesine yönelik olması nedeniyle ihlal iddialarının adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

33. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34; *Hasan İştin*, B. No: 2015/1950, 22/2/2018, § 34).

34. Mahkemeye erişim hakkı bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52; Hasan İştin, § 35).

35. Mahkeme kararlarının hukuka uygun olup olmadığına yönelik uyumsuzluğun çözümlenmek üzere bir yargı makamı önüne taşınması *kanun yoluna* başvurma olarak nitelendirilmektedir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Adil yargılanma hakkı bir mahkeme kararına karşı üst yargı yollarına başvurabilmeyi güvence altına almamakla birlikte gerek suç isnadına bağlı yargılamalarda gerekse medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin yargılamalarda istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise bu kanun yolları yönünden de adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerin sağlanması gerekir (Hasan İştin, § 37).

36. Somut olayda başvuruçunun temyiz ve karar düzeltme talebi hakkında yapılacak bir işlem olmadığı şeklinde karar verilmesi nedeniyle başvuruçunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmüştür.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

37. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

38. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

39. Somut başvuruda öncelikle müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanunilik koşuluna uygun olup olmadığı belirlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülmeye, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığı belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

40. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan, B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

41. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şekli manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şekli manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şekli anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka

yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (*Ali Hıdır Akyol ve diğeri* [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

42. Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (*Necmiye Çiftçi ve diğeri*, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş.* [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44). Kanunilik unsuru yönünden değerlendirme yapılırken derece mahkemelerince müdahaleye imkân tanıyan kanun hükümlerinin yorumu ve bu hükümlerin olaya uygulanması bariz takdir hatası ya da açık keyfilik içermediği sürece bu alanda bir inceleme yapılması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Ancak derece mahkemelerinin müdahaleye imkân tanıyan kanun hükmünü açık bir biçimde hatalı yorumladıkları ve uygulamalarının tespiti hâlinde müdahalenin kanunilik temelinden yoksun olduğu sonucuna ulaşılabilir (*Ramazan Atay*, B. No: 2017/26048, 29/1/2020, § 29).

43. Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; AYM, E.2014/183, K.2015/122, 30/12/2015, § 5). Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasına, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; AYM, E.2010/80, K.2011/178, 29/12/2011).

44. Somut olayda başvuru, Daire ilamının 8., 9., 10. ve 18. maddelerine karşı 11/3/2014 tarihinde temyiz başvurusunda bulunmuş; N.H. ise başvurudan daha sonra 19/3/2014 tarihinde anılan ilamın 18. maddesine karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurmuştur. Daire, yargılamanın iadesi talebi üzerine 16/9/2014 tarihli ek ilam ile başvuru ve N.H.'nin ilamın 18. maddesi kapsamındaki sorumlu oldukları tutarın 78.000 TL yerine 45.500 TL olduğuna hükmetmiştir. Kurul, başvuru ilamının 18. maddesine karşı yaptığı temyiz başvurusu hakkında temyize konu ilamın N.H.'nin yargılamanın iadesi talebi üzerine hüküm tesis edilmek suretiyle ek ilam düzenlenerek yeniden karara bağlandığını, bu nedenle temyiz müracaatının ek ilama karşı yapılması gerektiğini belirterek yapılacak işlem olmadığına karar vermiştir. Karar düzeltme başvurusu da aynı gerekçeyle reddedilmiştir.

45. 6085 sayılı Kanun'da kanun yolu olarak temyiz, karar düzeltme ve yargılamanın iadesi gösterilmiştir. Aynı Kanun'da karar düzeltme başvurusunun temyiz kurulunun temyiz başvurusu üzerine verilen kararına karşı yapılacağı fakat yargılamanın iadesi ve temyiz başvurularının Daire ilamına karşı yapılacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden karar düzeltme yolunun temyiz kanun yolundan sonraki bir aşama olduğu anlaşılmıştır.

46. Yargılamanın iadesi süresi ilamın ilgilie tebliği tarihinden itibaren beş yıl, temyiz süresi ise ilamın ilgilie tebliğinden itibaren altmış gündür. Yargılamanın iadesi talebini, hükmü veren Daire incelemekteyken temyiz istemini Kurul incelemektedir. Somut olayda da aynı ilama karşı başvuru, süresinde temyize, N.H. ise yargılamanın iadesi yoluna başvurmuştur. Başvurucunun yaptığı temyiz başvurusu hakkında yargılamanın iadesi

istemine yönelik yapılan incelemede ek ilam düzenlendiği, temyiz başvurusunun ek ilama karşı yapılması gerektiği belirtilerek Kurulca yapılacak işlem olmadığına karar verilmiştir. Başvurucunun 6085 sayılı Kanun tarafından kendisine tanınan temyiz yoluna -Kanun'daki koşullara uymak suretiyle- yaptığı başvurusunun temyize konu ilamın ek ilam ile kaldırıldığı gerekçesiyle incelenmemesine ilişkin olarak 6085 sayılı Kanun'da açık bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Bu nedenle müdahalenin kanuni dayanağının varlığı yönünden tereddüt olmakla birlikte *kanunilik* unsuru yönünden daha öte bir tartışma yapılmasına gerek görülmemiş ve bu hususun aşağıda *ölçülülük* unsuru yönünden tartışılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.

ii. Meşru Amaç

47. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Maddede, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemenin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (*Ertuğrul Dalbaş*, B. No: 2014/7805, 25/10/2017, § 58).

48. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin füzuli yere meşgul edilmeksizin uyumsuzlukları makul sürede bitirilebilmesi amacıyla başvurulara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hâle getirmediği ya da aşırı derece zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (*Serkan Acar*, B. No: 2013/1613, 2/10/2013 § 39).

49. Somut olayda başvurusunun temyiz başvurusu hakkında temyize konu ilamın ek ilamla ortadan kaldırılmış olması nedeniyle yapılacak işlem olmadığına karar verilmiştir. İlamın ek ilam ile kaldırılmış olması sebebiyle temyiz başvurusunun reddedilmesindeki amaç, ortadan kaldırıldığı düşünülen bir kararın yeniden incelenmek durumunda kalınmasının sonucu olarak temyiz merciinin görevini gereği gibi yerine getirmesi için gereksiz yere meşgul edilmesini ve iki farklı yargısal hüküm verilmesini önlemek olduğundan meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

50. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka anlatımla mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

51. Ölçütülük ilkesi *elverişlilik, gereklilik ve orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengeğin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

52. Mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilmesi bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte bulunmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye elverişli olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır müdahale oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih, Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi müdahale aracının tercih edileceği hususunda kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır (*Mustafa Berberoğlu*, B. No: 2015/3324, 26/2/2020, § 48).

53. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvuruçunun mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır. Hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararlar kıyaslandığında sınırlama ile kişiye yüklenen külfetin aşırı ve orantısız olmaması gerekir (*Mustafa Berberoğlu*, § 49).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

54. Anayasa'nın 160. maddesine göre Sayıştay; merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını TBMM adına denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak, kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Anayasa'da belirtilen kamu idarelerindeki mali konuya ilişkin usulsüzlüklerin Sayıştay tarafından denetlendiği, sorumluların kendi bünyesindeki organlarca yargılandığı, yargılamanın daha çok belgeler ile sınırlı olarak yapıldığı dikkate alındığında Sayıştayın kendine özgü bir yargılama usulü olduğu görülmektedir.

55. Somut olayda başvuruçucu, Daire ilamının 8., 9., 10. ve 18. maddelerine karşı temyiz başvurusunda bulunmuş; N.H. ise başvuruçudan yaklaşık bir hafta sonra anılan ilamın 18. maddesine karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurmuştur. Daire, yargılamanın iadesi talebi üzerine düzenlediği ek ilam ile başvuruçucu ve N.H.nin ilamın 18. maddesi kapsamındaki sorumlu olduğu tutanın 78.000 TL, yerine 45.500 TL olduğuna hükmetmiştir. Kurul, başvuruçunun ilamın 18. maddesine karşı yaptığı temyiz başvurusu hakkında temyize konu ilamın N.H.nin yargılamanın iadesi talebi üzerine hüküm tesis edilmek suretiyle ek ilam düzenlenerek yeniden karara bağlandığını, bu nedenle temyiz müracaatının ek ilama karşı yapılması gerektiğini belirterek yapılacak işlem olmadığına karar vermiştir. Karar düzeltme başvurusu da aynı gerekçeyle reddedilmiştir.

56. İlamın ek ilam ile ortadan kaldırıldığı durumlarda temyiz başvurusuna konu ilam yönünden inceleme yapılmamasının yargı mercii tarafından gerek aynı ilam hakkında iki defa karar verilmemesi gerekse yargı mercilerinin gereksiz yere meşgul edilmesinin önlenmesi bakımından elverişli bir araç olduğu hususunda tartışma bulunmamaktadır. Ancak başvuruya konu olaydaki gibi ilamda belirlenen sorumluluk konusu ve miktarın ek ilam ile tamamen ortadan kaldırılmadığı hâllerde temyiz incelemesi yapılmamasına ilişkin müdahalenin elverişliliğinin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

57. Başvurucu, ilamın 18. maddesinde belirtilen tutarın tamamına karşı temyiz başvurusunda bulunmuş; protokolün bir kira sözleşmesi değil şartlı bağış mahiyetinde olduğunu ileri sürmüştür. Ek ilamda ise 18. madde kapsamında başvuru ile N.H.nin sorumlu olduğu tutarın 78.000 TL'den 45.500 TL'ye indirildiği, dolayısıyla artık 32.500 TL'den sorumlu olmadıkları belirtilmiştir. Ek ilamda sorumluluğun azaltılmasına neden olan gerekçe, üç yıllık sözleşme süresinin bir kısmında yönetimin değişmesi sonucunda başvuru ve N.H.nin sorumluluklarına sebep olan görevlerinden ayrılmış olmalarıdır. Yargılamanın iadesi talebi sonucunda yapılan yeniden yargılamada başvurunun temyiz dilekçesinde ileri sürmüş olduğu protokolün mahiyetine ilişkin iddia hakkında bir değerlendirmenin bulunmadığının önemle vurgulanması gerekmektedir. Başvurucunun temyiz dilekçesindeki protokolün bir kira sözleşmesi niteliğinde olmadığı iddiası bir yana ek ilamda belirtilen 45.500 TL'den başvurunun hâlâ kira sözleşmesi kapsamında sorumlu tutulduğu anlaşılmaktadır.

58. 6085 sayılı Kanun'un 55. maddesinde Sayıştay dairelerince verilen ilamlar hakkında ilamın ilgiliye tebliğinden itibaren altmış gün içinde temyiz edilebileceği düzenlenmiştir. Başvurucunun temyiz başvurusunun Kanun'da belirtilen koşullara uygun olduğu konusunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Başvurucunun ek ilam ile sorumlu olduğu tutar azalmışsa da kalan tutar yönünden yukarıda da belirtilen gerekçeler doğrultusunda temyiz incelemesi yapılması yönünde haklı bir beklentisinin bulunmadığı söylenemez. Bu nedenle temyize konu ilamın ek ilam ile kaldırılmış olması sebebiyle temyiz başvurusunun reddedilmesi yönündeki müdahalenin -ilamda belirlenen sorumluluk konusu ve miktarın ek ilam ile tamamen ortadan kaldırılmadığı açık olduğundan- ortadan kaldırılan bir kararı yeniden incelemeyi önlemeye yönelik meşru amacı gerçekleştirmek için elverişli olmadığı sonucuna varılmıştır.

59. Bununla birlikte mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin gerekli olup olmadığı da incelenmelidir. Temyiz başvurusunun ek ilama karşı yapılması gerektiği belirtilerek incelenmemesi hâlinde bu aşamada yeniden temyiz başvurusunda bulunulmasının neredeyse imkânsız olduğu gözetildiğinde bu araca ancak son çare olarak başvurulması gerekmektedir. Gerçekten temyiz başvuru süresi nispeten kısa olup hak düşürücü süre niteliğindedir. Bu husus dikkate alındığında süresinde yapılan temyiz başvurusunun ek ilam düzenlendiği gerekçesiyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına yönelik oldukça ağır bir müdahale niteliği taşıdığı kolaylıkla ifade edilebilir. Dolayısıyla bu nitelikteki ağır bir müdahaleye ancak daha hafif ve alternatif bir aracın bulunmaması hâlinde müracaat edilebilmelidir.

60. Somut olayda ek ilam 19/12/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, temyiz başvurusu ise yaklaşık 11 ay sonra 24/11/2015 tarihinde karara bağlanmıştır. Başvurucunun süresinde temyiz başvurusunda bulunduğu, ek ilam ile sorumlu olduğu tutarın tamamen kaldırılmadığı nazara alındığında başvurunun temyiz başvurusu hakkında karar verilmesi yönünde haklı beklentisi bulunmadığı söylenemez. Temyize konu ilamdan sonra

yargılamanın iadesi yargılaması sonrasında ek ilam verilmesi durumunda temyiz incelemesinin yapılmamasına ilişkin gerek ilgili Kanun'da açık bir hükmün bulunmamasının gerekse ek ilamda başvuruçunun yeniden temyiz başvurusunda bulunması gerektiğine yönelik bir ifadenin yer almamasının bu haklı beklentiyi desteklediği değerlendirilmiştir.

61. Başvuruçunun ilama karşı yaptığı temyiz başvurusunun başvuru sonrasında ek ilam düzenlenmiş olsa bile kalan tutar yönünden incelenmesine engel bir düzenleme yer almadığı gözönünde bulundurulduğunda başvuruçuya -temyiz incelemesi sırasında- Kurul tarafından ek ilama karşı varsa beyanının sorulması şeklinde daha hafif olan bir müdahale aracına başvurulması da mümkün olabilir. Nihayetinde temyiz süresinin ek ilamın başvuruçuya tebliğinden itibaren altmış gün olduğu değerlendirildiğinde temyiz kararından sonra ek ilama karşı temyiz başvuru süresinin sona ermiş olacağı açıktır.

62. Bu itibarla Kurulun başvuruçuya ek ilam yönünden temyiz yoluna başvurma iradesinin sorulması suretiyle daha hafif bir müdahale aracı yerine en başta başvuruçunun mahkemeye erişimini imkânsız hâle getiren ağır bir aracı tercih etmesi başvuruçunun mahkemeye erişimini imkânsız hâle getirmektedir.

63. Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçuyu lehtive tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

65. Başvuruçuyu, yeniden yargılama yapılmasına hükmedilerek ihlalin giderilmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

66. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aliğül Akaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

67. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan, §§ 55, 57*).

68. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemezsizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan, §§ 58, 59; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), §§ 57-59, 66, 67*).

69. İncelenen başvuruda başvurusunun temyiz ve karar düzeltme talebi hakkında yapılacak bir işlem olmadığı şeklinde karar verilmesi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

70. Bu durumda mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Sayıştay Temyiz Kuruluna iletilmesi için Sayıştay 2. Dairesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

71. Anayasa Mahkemesinin yukarıda aktarılan değerlendirmesi ve vardığı sonuç yalnızca mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin olup davanın esasına ilişkin bir tespit içermemektedir.

72. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.794,70 TL yargılama giderinin başvurusuca ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Sayıştay Temyiz Kuruluna iletilmesi için Sayıştay 2. Dairesine (K.35147) GÖNDERİLMESİNE,

D. 294,70 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.794,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/2/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.